

10. Сігаєва Л. Професійний розвиток особистості в системі післядипломної освіти // *Концептуальні засади професійного розвитку особистості в умовах євроінтеграційних процесів: зб. наук. статей* / за ред. В.Г. Кременя, М.Ф. Дмитриченко, Н.Г. Ничкало; уклад.: М.В. Артюшина, В.П. Тименко та ін. К. : НТУ, 2015. С. 446-452.

Чайковська І.В.,
методист науково-методичного центру
предметів природничо-математичної
та інформаційно-технологічної галузей
КЗ «Інститут післядипломної педагогічної освіти
Чернівецької області»

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ВИКЛАДАННЯ ГЕОГРАФІЇ У 6-11 КЛАСАХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ У 2024/2025 Н.Р.

У 2024/2025 навчальному році пріоритетними залишаються такі напрями освітньої діяльності:

- продовження реформи загальної середньої освіти відповідно до Концепції «Нова українська школа»;
- подолання втрат у навчанні, зумовлених спочатку тривалими карантинами, потім – військовою агресією РФ на території нашої держави;
- посилення національно-патріотичного виховання, формування громадянської позиції, розвиток навичок інформаційної гігієни під час війни;
- просвіта з питань особистої безпеки;
- психологічна підтримка всіх учасників освітнього процесу.

Географія у баченні Нової української школи – це знання природничої освітньої галузі, метою якої є формування особистості учня, який знає та розуміє основні закономірності живої і неживої природи, володіє певними вміннями її дослідження, виявляє допитливість, на основі здобутих знань і пізнавального досвіду усвідомлює цілісність природничо-наукової картини світу, здатний оцінити вплив природничих наук, техніки й технологій на сталий розвиток суспільства та можливі

наслідки людської діяльності у природі, відповідально взаємодіє з навколишнім природним середовищем [7].

Викладання географії у 6-7-х класах у 2024/2025 навчальному році здійснюватиметься за двома модельними навчальними програмами «Географія. 6-9 класи» для закладів загальної середньої освіти, які розміщені на офіційному сайті МОН [11].

Нагадуємо, що на основі обраної закладом освіти модельної програми вчитель розробляє *навчальну програму*, у якій визначається послідовність досягнення результатів навчання учнів з навчального предмета, опис його змісту та видів навчальної діяльності учнів із зазначенням орієнтовної кількості годин, необхідних на їхнього провадження. Розробляючи навчальну програму, педагог може вносити зміни у пропонуваній модельною навчальною програмою зміст навчального предмета відповідно до підготовленості класу, регіональних особливостей, робочого навчального плану школи, необхідності своєчасного реагування на конкретні умови, у яких відбувається освітній процес. Загальний обсяг таких змін може досягати 20%. Також учитель може змінювати послідовність вивчення тем, не порушуючи логічної послідовності досягнення результатів навчання [7].

На основі навчальної програми предмета вчитель складає *календарно-тематичний план*, який є основним робочим документом, визначає педагогічну діяльність вчителя та допомагає досягти очікуваних результатів навчання. Головним завданням для вчителя є врахування обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом, та досягнення запланованих результатів.

На початку 2024/2025 навчального року рекомендується з'ясувати готовність школярів до засвоєння нового матеріалу та визначити оптимальні умови для планування освітнього процесу. Тому в перші тижні навчання варто виявити наявний рівень їхніх знань. З цією метою в календарно-тематичному плануванні потрібно визначити час для проведення *діагностування* результатів навчання за попередній рік і відповідну кількість навчального часу для повторення. Спосіб *діагностування* залишкових результатів навчання вчитель обирає самостійно. Залежно від результатів діагностування вчитель може розширити тематичний блок «Повторення (за попередній навчальний рік)» та ущільнити програмовий матеріал. Результати діагностування не підлягають обліку та не враховуються під час оцінювання за I семестр.

Відповідно до законодавства педагогічні працівники, зокрема, мають право на академічну свободу, яка включає свободу викладання, вільний вибір форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі [1]. Водночас під час добору навчальної літератури для використання в освітньому процесі у новому навчальному році педагогічним працівникам слід урахувувати, що до деяких навчальних програм останнім часом було внесено зміни та доповнення, що не відображено в підручниках та посібниках попередніх років видання. З огляду на зазначене рекомендуємо для викладання певних тем використовувати матеріали електронних версій підручників або інші додаткові матеріали.

У 6-7 класах закладів загальної середньої освіти пропонується працювати за підручниками, що за результатами конкурсного відбору отримали гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України». Електронні версії підручників для вивчення курсу розміщено в електронній бібліотеці ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» [6].

Систематизовану добірку навчально-методичного забезпечення розміщено на сайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» [16].

Використання навчальних посібників, зошитів з друкованою основою, що доповнюють зміст підручників, є обов'язковим і може мати місце в освітньому процесі лише за умови дотримання вимог щодо уникнення перевантаження учнів та добровільної згоди всіх батьків учнів класу на фінансове забезпечення.

У 2024/2025 навчальному році продовжується поетапне впровадження Державного стандарту базової середньої освіти, відповідно учні 7 класів закладів загальної середньої освіти, завершуючи адаптаційний цикл, переходять на нову модель навчання. Географія у **7 класі** є логічним продовженням курсу географії, що вивчався у 6 класі.

Головною метою вивчення географії у 7 класі є формування географічних знань про природу материків та океанів, їхню цілісність і диференціацію природних умов. Водночас розширюються знання про географічну оболонку та її компоненти. Зміст курсу створює необхідну основу для розуміння учнями ролі географічної оболонки в житті людей і впливу суспільства на природні умови.

Викладання географії здійснюватиметься за обраними в минулому навчальному році модельними навчальними програмами.

<p>Модельна навчальна програма «Географія. 6-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Запотоцький С.П., Карпюк Г.І., Гладковський Р.В., Довгань А.І., Совенко В.В., Даценко Л.М., Назаренко Т.Г., Гільберг Т.Г., Савчук І.Г., Нікитчук А.В., Яценко В.С., Довгань Г.Д., Грома В.Д., Горовий О.В.)</p>	<p>Модельна навчальна програма «Географія. 6-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Кобернік С.Г., Коваленко Р.Р., Гільберг Т.Г., Даценко Л.М.)</p>
<p>Розділ I. «Картографічне зображення Землі» Розділ II. «Головні закономірності формування природи материків та океанів» Розділ III. «Природа материків» Розділ IV. «Природа океанів»</p>	<p>Розділ I. «Закономірності формування природи материків» Розділ II. «Материки тропічних широт» Розділ III. «Полярний материк» Розділ IV. «Материки північної півкулі» Розділ V. «Закономірності формування природи океанів»</p>

Жодних заборон і застережень щодо зміни модельних програм немає. Потрібно лише в навчальну програму (і календарний план) включити ті теми, яких немає в раніше обраній програмі, та вилучити зайве.

У курсі «Географія» в 6-7 класах значна увага надана *діяльнiсному підходу* до навчання. У частині програми «*Види навчальної діяльності*» запропоновано орієнтовні методи, прийоми, ідеї, форми роботи. Тематика досліджень, проєктів, практичних та інших робіт може бути змінена вчителем у межах вивчення відповідної теми з урахуванням матеріально-технічного забезпечення, наявності власних дидактичних розробок, рівня підготовленості класу, інтересів дітей, регіональних особливостей рідного краю тощо. Результати *дослідження* учнів/учениць учитель оцінює під час презентацій.

Специфіка географії як навчального предмета передбачає обов'язкову практичну діяльність на уроці, яка є невід'ємною частиною освітнього процесу на будь-якому його етапі: щодо нового матеріалу, повторення, закріплення, узагальнення та перевірки знань.

Практичні роботи в курсі географії – це особлива форма навчання, що дозволяє не лише формувати, розвивати, закріплювати вміння та навички, а й отримувати нові знання. Вони спрямовані на здобуття учнями практичних навичок орієнтування на місцевості, географічного спостереження/дослідження, формування у них навичок роботи з картою як основним джерелом географічної інформації, а також малюнками, схемами та таблицями, з приладами та інструментами, прийомів проведення зйомки ділянки місцевості, обробки матеріалів спостережень за погодою та місцевими природними об'єктами, оформлення звітів та графічних матеріалів.

Належність практичної роботи до відповідної групи (*навчальна, тренувальна, підсумкова*) визначає вчитель. *Навчальні* роботи виконуються під керівництвом учителя або за запропонованим зразком. *Тренувальні* роботи спрямовані на відпрацювання, удосконалення й коригування вмінь. Ці роботи виконуються на уроці під контролем учителя або у вигляді домашнього завдання, результати якого відстежує вчитель. *Підсумкові* роботи виконуються самостійно. Їхні завдання розраховані на застосування засвоєних знань і вмінь в умовах, подібних до навчальних і тренувальних робіт. Кожна практична робота може містити різну кількість завдань, які відрізняються рівнем складності.

Модельними програмами не передбачено обов'язкових **практичних робіт**. Вчитель має право визначати кількість практичних робіт. Перед виконанням практичних робіт треба ознайомити учнів з критеріями оцінювання [2].

Також модельні програми пропонують організацію і проведення **проектної діяльності**. Проекти передбачають самостійну/під керівництвом учителя дослідницьку діяльність учнів. При виборі теми для проєкту потрібно враховувати інтереси учнів, слід вибирати конкретну проблему, яка знайома учням або носить регіональний характер, спонукає учнів до пошуку й використання додаткової літератури. Проєкт може бути представлений у формі презентації, ілюстрації, фотографії, відеоматеріалів, альбомів, інсценування тощо. Проєкт учні можуть виконати індивідуально, у парах і групах.

Основними видами **оцінювання результатів навчання учнів** є формувальне оцінювання, підсумкове оцінювання та державна підсумкова атестація.

- **формувальне оцінювання** спрямоване на відстеження динаміки навчального поступу учнів, визначення їхніх навчальних (освітніх)

потреб і скерування освітнього процесу на підвищення ефективності навчання з урахуванням встановлених результатів навчання;

- *підсумкове оцінювання* показує результат навчання та розвитку;

- *державна підсумкова атестація* передбачає оцінювання відповідності результатів навчання учнів, які завершили здобуття базової середньої освіти, вимогам Державного стандарту. Особливості проведення, вимоги до змісту та критерії оцінювання державної підсумкової атестації Міністерство освіти і науки України визначає в установленому законодавством порядку.

Оцінювання може здійснюватися як у процесі навчання (поточне), так і на різних його етапах (підсумкове) [15].

Формувальне оцінювання здійснюється з метою відстеження особистісного розвитку учнів, їхнього навчального поступу, процесу здобуття навчального досвіду як основи компетентності для розроблення індивідуальної освітньої траєкторії учнів. Основою формувального й підсумкового оцінювання учнів слугують передбачені програмою очікувані результати навчання в єдності складників ключових компетентностей і наскрізних умінь. У контексті компетентнісного підходу формувальне оцінювання відбувається постійно, на кожному уроці і під час позаурочної навчальної діяльності в різних формах (оцінювання вчителем, взаємооцінювання, самооцінювання). Формувальне оцінювання відбиває реальний учнівський навчальний досвід.

Під час *підсумкового* оцінювання результати навчання здобувачів освіти зіставляються з обов'язковими результатами, визначеними Державним стандартом. У підсумковому оцінюванні суб'єктом оцінювання виступає вчитель. Він розробляє (або запозичує в готовому вигляді в інших авторів з дотриманням вимог академічної доброчесності) і використовує інструменти оцінювання (види робіт, критерії, шкали) для встановлення якості результатів навчання. Підсумкове оцінювання здійснюється періодично. У методичних рекомендаціях щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6-х класів, які здобувають освіти відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти, запропоновано здійснювати тематичне, семестрове і річне підсумкове оцінювання [10].

За потреби, для отримання інформації щодо рівня досягнення очікуваних результатів навчання учнями, визначених в окремому елементі навчальної програми (тема/розділ тощо), здійснюється

тематичне оцінювання. Результати тематичного оцінювання можуть бути використані для коригування освітнього процесу.

Підсумкове оцінювання за семестр здійснюють за групами результатів навчання, що передбачені Критеріями оцінювання за освітніми галузями, з урахуванням різних форм і видів навчальної діяльності [15].

Річне оцінювання здійснюється на підставі семестрових або скоригованих семестрових оцінок. Річна оцінка не обов'язково є середнім арифметичним оцінок за I та II семестри. При виставленні річної оцінки мають враховуватися динаміка особистих навчальних досягнень учня (учениці) з предмета протягом року; важливість тем, які вивчались у I та II семестрах, тривалість їхнього вивчення та складність змісту; рівень узагальнення й уміння застосовувати набуті протягом навчального року знання тощо.

Відповідно до чинних нормативних актів і семестрова, і річна оцінки можуть підлягати коригуванню.

Облік результатів тематичного, семестрового, річного оцінювання, оцінювання груп результатів навчання проводиться в класному журналі та Свідоцтві досягнень [15].

Освіта в Україні сьогодні переживає не найкращі часи. За час пандемії COVID-19 та від початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну діти зазнали значних втрат у навчанні. Тому у 2024/2025 навчальному році пріоритетним залишається такий напрямок освітньої діяльності, як подолання освітніх втрат.

Рекомендації щодо надолуження навчальних втрат з географії:

- визначити результати навчання, які підлягатимуть діагностиці. Важливо визначити найважливіші результати з навчальної програми за минулий період часу, без яких неможливе подальше вивчення предмета;

- розробити (або підібрати) діагностичний інструментарій. Оскільки розроблення діагностичного інструментарію досить складна справа, учителі можуть скористатися діагностичними тестами, що розміщені на платформі Всеукраїнської школи онлайн [1];

- провести діагностичну роботу;

- перевірити роботи та надати зворотний зв'язок учням щодо їхніх результатів (перевагою користування діагностичними тестами на платформі Всеукраїнської школи онлайн є те, що результати учнів будуть автоматично опрацьовані, а вчитель отримає детальний звіт про те, як учні впоралися із завданнями);

- узагальнити результати щодо успішності виконання діагностичних робіт, визначити навчальні прогалини, утворити групи учнів, які мають схожі навчальні втрати;
- спланувати та провести роботу щодо компенсації навчальних втрат;
- провести повторну діагностику, проаналізувати динаміку результатів.

На платформі Всеукраїнська школа онлайн є також тести для вторинної діагностики. Провівши тестування, учитель буде бачити ефективність проведеної роботи із надолуження навчальних втрат та зможе планувати свою роботу з класом надалі.

З рекомендаціями щодо організації програм з надолуження освітніх втрат можете ознайомитись на відповідному сайті [3].

Під час організації освітнього процесу в умовах запровадженого воєнного стану (Указ Президента України від 24.02.2022 №64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні») рекомендуємо вчителям географії опрацювати методичні рекомендації щодо окремих питань здобуття освіти в закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану в Україні, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 15.05.2023 №563 [14].

Рекомендуємо слідкувати за матеріалами, необхідними для викладання в 5-7-х класах на інформаційному сайті ІППОЧО [8].

Також рекомендуємо сторінку «Навчально-методична скарбничка НУШ. 5-6 класи» на інформаційному сайті Інституту модернізації змісту освіти [6].

У 2024/2025 навчальному році учні 8-9 класів продовжать вивчати географію за навчальною програмою, затвердженою наказом МОН від 03.08.2022 №698, та навчальною програмою для 8-9 класів з поглибленим вивченням географії, рекомендованою Міністерством освіти і науки України (лист МОН від 25.08.2020 №1/11-5718). У старшій школі учні 10-11 класів вивчатимуть географію на рівні стандарту (52 години, 1,5 години на тиждень – 10 клас; 35 годин, 1 година на тиждень – 11 клас) за оновленою навчальною програмою, затвердженою наказом МОН від 03.08.2022 №698, та на профільному рівні (175 годин, 5 годин на тиждень) – за навчальною програмою, затвердженою наказом МОН від 23.10.2017 №1407 [12; 13].

Звертаємо увагу на основні зміни, які були внесені до навчальних програм з географії для 8, 10, 11 класів закладів загальної середньої

освіти. Вони пов'язані зі зміною сучасної глобальної суспільно-економічної та геополітичної ситуації у світі. А саме:

1) актуалізовано вивчення питання біженців та внутрішньо переміщених осіб у темах з вивчення демографічних процесів населення світу та України у програмі з географії для 8, 11 класів закладів загальної середньої освіти;

2) вилучено з програми для 10 класу (рівень стандарту) теми, які стосуються вивчення географії Білорусі та деяких тем з географії російської федерації у зв'язку з їхньою військовою агресією проти України;

3) доповнено до переліку країн Азії вивчення географії Республіки Корея, оскільки економічна модель цієї країни може бути прикладом для України;

4) були внесені окремі зміни щодо формулювання змісту деяких тем.

Курс географії у **8 класі «Україна у світі: природа, населення»** належить до важливих українознавчих предметів. Він спрямований на ознайомлення учнів з географічними особливостями та аспектами життя України, її взаємодії зі світовим середовищем. Програма курсу розрахована на 70 годин (2 години на тиждень) [12].

Основні цілі та напрями курсу:

- ознайомлення з географічним положенням України на карті світу, її межами, сусідніми країнами;

- вивчення фізичних характеристик України: рельєфу, клімату, водних систем та інших природних особливостей України, їхнього впливу на життя людей;

- ознайомлення з природними ресурсами та їхнім використанням для господарських та екологічних цілей;

- розуміння демографічних процесів, розподілу населення, міграційних потоків та інших аспектів населення як в Україні, так і у світі.

Програмою передбачено виконання *11 практичних робіт*, з яких 4 є обов'язковими для оцінювання. Запропоновано також завдання творчого характеру (*дослідження*), які, як і в попередніх курсах, можна оцінювати вибірково.

Вивченням курсу географії у **9 класі «Україна і світове господарство»** завершується географічна освіта учнів у базовій середній школі. Програма розрахована на 52 години (1,5 години на тиждень).

Цей курс допомагає учневі усвідомити себе громадянином України, сформувати предметну компетентність у темах тенденції розвитку національного і світового господарства та визначення місця України й інших країн у сучасному світі.

Програмою передбачено виконання *7 практичних робіт*, з яких 4 є обов'язковими для оцінювання [12].

Курс географії в **10 класі «Географія: регіони та країни»** (52 години, 1,5 години на тиждень) спрямований на формування в учнів знань про особливості населення й просторової організації господарської діяльності в регіонах світу та окремих країнах, умінь орієнтуватися у світових і регіональних соціально-економічних, суспільно-політичних, екологічних процесах [13].

Загальною метою географії в 10 класі є формування в школярів географічної картини світу на прикладі вивчення систем розселення та просторової організації економічної діяльності в окремих регіонах і країнах з урахуванням сучасних геополітичних, соціальних, економічних та екологічних аспектів.

Програмою в 10 класі на рівні стандарту передбачено виконання *7 практичних робіт*. Обов'язковими для оцінювання в кожному семестрі є дві практичні роботи на вибір учителя [13].

Курс географії в **11 класі «Географічний простір Землі»** (35 годин, 1 година на тиждень) розкриває сутність географічної науки в цілому; інтегрує знання про природу, людину й господарську діяльність; формує в учнів чіткі уявлення про основні закономірності будови й розвитку географічної оболонки та загальні суспільно-географічні закономірності світу з метою забезпечення сталого розвитку [13].

Курс безпосередньо пов'язаний не тільки з попередніми курсами географії, він також інтегрує знання, здобуті на заняттях з економіки, історії, інформатики тощо.

Програмою в 11 класі на рівні стандарту передбачено виконання *10 практичних робіт*. Обов'язковими для оцінювання в кожному семестрі є дві практичні роботи на вибір учителя [13].

Перелік навчальних програм, підручників і навчально-методичних посібників [16], які можуть бути використані під час вивчення географії, рекомендації щодо використання сучасних інформаційних та інноваційних технологій на уроках географії, програми курсів за вибором для профільного навчання, анотації нової навчально-методичної літератури, поради щодо організації роботи з обдарованими дітьми,

розробки уроків та позакласних заходів досвідчених учителів та інше друкуються на державному рівні в журналі «Географія та економіка в сучасній школі» Міністерства освіти і науки України та газеті «Краєзнавство. Географія. Туризм», а також розміщуються на офіційних сайтах Міністерства освіти і науки України, ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», ІШПОЧО.

Інформатизація освітнього процесу суттєво впливає на зміст, організаційні форми й методи навчання та управління навчально-пізнавальною діяльністю, спричиняє істотні зміни в діяльності учнів. Завдяки використанню мультимедійних, інтерактивних технологій, інтернету можливості сучасного уроку значно розширюються. Інтернет-ресурси допомагають учителям географії бути більш ефективними та надавати учням цікаві та актуальні знання про світову географію, дозволяють оновлювати уроки згідно з сучасними трендами та подіями. Інтернет містить велику кількість картографічних ресурсів, які можуть бути використані для візуалізації географічних концепцій та допомогти учням краще розуміти географічні явища. Також на інтернет-ресурсах можна знайти інтерактивні уроки, вправи та матеріали, які допомагають залучити учнів та зробити навчання більш цікавим та ефективним.

Рекомендуємо корисні інтернет-ресурси для вчителів географії:

1. «Seterra Online» (<https://online.seterra.com>). На платформі зібрано понад 200 географічних завдань різного ступеня складності та відмінної тематики, які відображаються на зручно влаштованому інтерфейсі. У формі гри можна в цікавий спосіб запам'ятати розташування країн та їхніх столиць, прапори, номенклатуру від найбільш визначних географічних об'єктів до найдрібніших. Цю платформу можна запроваджувати при роботі з учнями 6, 7 та 10 класів.

2. «Сім чудес України» (<https://7chudes.in.ua>) – всеукраїнський просвітницький проєкт, метою якого є показати Україну в контексті її природної та історико-культурної унікальності. Головна мета – формування привабливості країни як для зовнішнього, так і внутрішнього туризму. Відеофільми можна показувати учням на уроках в межах програми 8-9-х класів.

3. «Mozaik Education» (<https://www.mozaweb.com/uk/>) – інтернет-сервіс, що забезпечує інтерактивне навчання і займає перше місце в Україні серед подібних собі. Його основна складова, mozaBook, урізноманітнює інструментарій шкільних уроків численними ілюстраційними, анімаційними та творчими презентаційними

можливостями. Видовищні інтерактивні елементи й вбудовані додатки сприяють розвитку навичок, полегшують проведення дослідів, пробуджують зацікавленість учнів і допомагають у легкому засвоєнні навчального матеріалу. Незамінний інструмент для вашого STEAM-проєкту.

4. Інтерактивна мапа (<https://explore-ukraine.fun/geo/landing>) – застосунок, розроблений на основі даних з відкритих джерел як безкоштовний ресурс для учнів. Застосунок доступний українською та англійською мовами, має зрозумілий інтерфейс, що дозволяє користувачам легко переміщуватися мапою, досліджуючи нові місця. Головна ідея ініціативи – заохотити користувачів до подальшого дослідження культури, історії та традицій України.

5. Інтернет-ресурс «Osvitanet» (<https://new.osvitanet.com.ua/>) з інтерактивними функціями та методичним наповненням із географії створено спеціалістами Інституту передових технологій для підвищення ефективності навчання. З географічними атласами можна працювати як онлайн, так і зберігаючи географічні карти собі на комп'ютер. Також на сайті кожен розділ містить підрозділи (відповідно до класів, у яких вивчаються предмети). У підрозділах є доступ до атласів, підручників та ілюстрацій.

6. Проєкт «MoreGeo» (<https://moregeo.com/>) є унікальною базою знань із географії. Користуючись інформацією сайту, можна ефективно підготуватися до уроку. Також є наявності величезна база тестів за всіма темами курсу географії. Учні можуть пройти тести та отримати результат, перевірити правильну відповідь, звернутися до бази знань для повторення матеріалу, не виходячи зі сторінки.

7. Quizizz (<https://quizizz.com>) – сервіс для створення вікторин і тестів. Учитель створює тест або вікторину на своєму комп'ютері, а учні можуть відповісти на запитання зі своїх мобільних пристроїв. Бали нараховуються за правильні відповіді. Школярі можуть приєднатися до вікторини, перейшовши за посиланням і ввівши код, присвоєний грі. Вікторини, створені за допомогою Quizizz, корисно запропонувати як домашнє завдання.

8. StudyGe (https://play.google.com/store/apps/details?id=com.mileoDev.geography&pcampaignid=web_share) – кишеньковий глобус, який допоможе школярам запам'ятати, де знаходиться та чи інша країна, який у неї прапор, яка столиця. Дуже корисно та продуктивно буде потренувати свою пам'ять, запам'ятовуючи інформацію про країни. Гра

обов'язково сприятиме поліпшенню знань з географії. Можна просто використовувати ці додатки як настільний глобус, на якому знайдеться багато інформації про країни, наприклад, їхні прапори і столиці.

9. За допомогою **WorldMapQuiz** (<http://worldmapquiz.qbisstudio.com>) школярі із задоволенням вивчать розташування країн по всьому світу. Учитель може мотивувати учнів до цієї гри, пояснивши, що вони відкриють для себе багато цікавого в режимах «Прапори» та «Столиці», перевіряють, на що готові в режимі надзвичайного усунення.

10. **Google** **Планета** **Земля** (<https://www.google.com.ua/intl/uk/earth/>). До роботи з цим ресурсом учитель може надати інструкції учням: перейдіть у режим «Перегляд вулиць» і прогуляйтеся будь-яким маршрутом; перейдіть у шар Voyager, щоб побачити знімки нашої планети, зроблені професійними фотографами Sesame Street, BBC Earth, НАСА і інших партнерів Google. За допомогою інструментів сервісу можна визначати географічні координати об'єктів, їхню висоту над рівнем моря, відстані між об'єктами та зробити інші вимірювання.

11. Windy (<https://www.windy.com/>) – незвичайний інструмент для візуалізації прогнозу погоди. Windy надасть найактуальніший прогноз погоди. Унікальність Windy полягає в тому, що він надає найбільш якісну інформацію. Потужна плавна презентація робить прогноз погоди справжнім задоволенням. Підійде під час вивчення клімату в 6-8 та 11 класах.

12. Проєкт «**Нова школа**» (<https://video.novashkola.ua/>) – це агрегатор мультимедійних навчальних матеріалів з усього світу.

13. Сайт «**Меркатор**» (<https://merkator.org.ua/>) пропонує велику кількість тестових завдань по всіх темах з географії. Тут зібрані тестові завдання ЗНО за 2008-2021 роки. Учні можуть пройти тести та відразу отримати результати. Також на сайті можна знайти карти та географічний довідник.

Список використаних джерел та літератури

1. Всеукраїнська школа онлайн. URL: https://lms.e-school.net.ua/course_category/geografiya/ (дата звернення: 20.06.2024).
2. Географія: критерії оцінювання. 6-11 класи. URL: <https://osvita.ua/school/estimation/2390/> (дата звернення: 20.06.2024).

3. Державна служба якості освіти. URL: <https://sqe.gov.ua/navchalni-vtrati-v-umovakh-viyni-yak-uchi/> (дата звернення: 19.06.2024).
4. Державний стандарт базової середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. №898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення 20.06.2024).
5. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 20.06.2024).
6. Інформаційний сайт Інституту модернізації змісту освіти. Навчально-методична скарбничка НУШ. URL: <https://imzo.gov.ua/2022/04/06/v-instituti-modernizatsii-zmistu-osvity-pidhotovleno-resurs-navchal-no-metodychna-skarbnytsia-nush-5-6-klasy/> (дата звернення: 20.06.2024).
7. Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2023/2024 навчальному році. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-instruktivno-metodychni-rekomendaciyi-shodo-vikladannya-navchalnih-predmetivintegrovanih-kursiv-u-zakladah-zagalnoyi-serednoyi-osviti-u-20232024-navchalnomu-roci> (дата звернення: 17.06.2024).
8. Інформаційний сайт Інституту післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області. Навчально-методичне забезпечення НУШ. URL: http://ippobuk.cv.ua/?page_id=9803 (дата звернення: 20.06.2024).
9. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 №988-р). URL: <https://cutt.ly/PXrsKAs> (дата звернення: 20.06.2024).
10. Методичні рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 1 квітня 2022 р. №289. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/86195/ (дата звернення: 20.06.2024).
11. Модельні навчальні програми для 5-9 класів. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku> (дата звернення: 20.06.2024).

12. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. Географія. 6-9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2022/08/15/navchalna.programa-2022.geography-6-9.pdf> (дата звернення: 20.06.2024).

13. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. Навчальні програми для 10-11 класів. Географія. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2022/08/15/navchalna.programa-2022.geography-10-11-standart.pdf> (дата звернення: 12.06.2024).

14. Наказ Міністерства освіти і науки України від 15.05.2023 №563 «Методичні рекомендації щодо окремих питань здобуття освіти в закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0563729-23#Text> (дата звернення: 20.06.2024).

15. Наказ Міністерства освіти і науки України від 02.08.2024 №1093 «Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/66a/ca0/d35/66aca0d35fbf4463777818.pdf> (дата звернення: 07.08.2024).

16. Перелік навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих МОН України для використання в 5-11 класах закладів загальної середньої освіти з навчанням українською мовою. URL: <https://imzo.gov.ua/pidruchniki/pereliki/> (дата звернення: 20.06.2024).

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІКИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ У 2024/2025 Н.Р.

У 2024/2025 навчальному році економіка викладатиметься на профільному рівні в **10-11 класах** за навчальною програмою, що затверджена наказом МОН України від 23.10.2017 №1407. Змістом пояснювальної записки до навчальної програми визначено компетентнісний потенціал предмета, мета й основні завдання курсу економіки у старшій школі [6].

У 10-11 класах закладів загальної середньої освіти пропонується працювати за підручниками, які отримали гриф «Рекомендовано